

Lejops vittatus (Meigen, 1822), Suomelle uusi kukkakärpänen (Diptera: Syrphidae)

Jere Kahanpää, Iiro Kakko & Antti Haarto

Kahanpää, J., Kakko, I. & Haarto, A. 2017: *Lejops vittatus* (Meigen, 1822), Suomelle uusi kukkakärpänen (Diptera: Syrphidae). [*Lejops vittatus* (Meigen, 1822), a hoverfly new to the Finnish insect fauna (Diptera: Syrphidae)] – *Sahlbergia* 23(2): 5–7.

Three specimens of the rare hoverfly *Lejops vittatus* (Meigen, 1822) were found during the first days of July 2016 on a seashore meadow near the Husö Zoological Station, Åland, Finland. The species is new to Finland. *L. vittatus* is very local and mostly rare in Northern Europe, with less than twenty known localities—mostly single specimen records—in Sweden and Denmark. The flies were observed flying among clubrushes (*Bolboschoenus* sp., pr. *B. maritimus*) near the water margin of a grazed coastal meadow. The salinity of the Baltic Sea in this area is around 5-6 ‰ and tides are negligible. These records represent the hitherto northernmost occurrences of *Lejops vittatus*. The presence of several specimens on potentially suitable breeding habitat suggests that the species has a local population on the Åland Islands.

Jere Kahanpää, Luomus, Eläintieteen yksikkö, PL 17, 00014 Helsingin yliopisto, Finland. Email: jere.kahanpaa@helsinki.fi

Iiro Kakko, PL 46, Wahreninkatu 4, 30100 Forssa, Finland.

Antti Haarto, Eläinmuseo, Biodiversiteettiyksikkö, Biologian laitos, FI-20014 Turun yliopisto, Finland.

Kuva 1. Suomalainen *Lejops vittatus* päältä ja sivulta. A Finnish specimen of *Lejops vittatus*, dorsal and lateral views. Specimen <http://id.luomus.fi/GV.42902>.

Dipteratyöryhmän kesäretki vuonna 2016 tehtiin Ahvenanmaan pääsaarelle 27.6.-3.7.2016. Viimeisten kohteiden joukossa oli Husön biologinen asema, jonne saavuimme heinäkuun ensimmäisenä päivänä jo lievän retkiuupumuksen koettelemina. Kolmeen henkeen supistunut joukkomme jakautui asemalla ilmoittauduttuaan haavimaan asema-alueen niittyjä, vanhoja puunrunkoja ja nautakarjan matalaksi syömää Husöfjärdenin merenrantaluhtaa. Illalla käydessämme materiaalia läpi Iiro Kakko järkytti muita retkeläisiä näyttämällä, mitä hän oli rantaniityltä tallentanut: hyväkuntoisen *Lejops vittatus* (Meigen, 1822)-kukkakärpäsen. Seuraavana aamuna palasimme aseman rantaniityille ja saimme kaksi yksilöä lisää.

Yhden yksilön saaminen vaati noin kolme haavintatuntia, joten helposti havaittava *Lejops* ei tällä paikalla ollut. Tuntuu silti todennäköiseltä, että lajilla on paikallinen kanta Husön biologisen aseman lähetyvillä, sillä löytöpaikka vastaa ulkomaisten lisääntymispaikkojen kuvauksia, eikä *Lejops* ole tyypillinen vaeltajalaji (kts. kuitenkin Bartsch ym. 2009, jossa osa Ruotsin havainnoista tulkitaan harhailijoiksi).

Aikuiset *L. vittatus*-yksilöt lensivät melko rauhallisesti kaisloja kasvavalla laidunnetulla alueella hieman yli puolen metrin korkeudella eli suurin piirtein kaislojen latvojen tasalla. Emme nähneet niiden käyvän kukilla. Kokeilimme myös laidunnetun alueen reunalla kasvavan täysikasvuisen ruovikon reuna haavimista, mutta sieltä *Lejops*-yksilöitä ei tavoitettu. Meren suolapitoisuus alueella on noin 5-6 promillea (Backlund 1992).

Koostaan huolimatta *L. vittatus* oli melko vaatimattoman näköinen lennossa: yleisvaikutelma oli tasaisen vaaleanharmaa ja pitkänomainen. Samalla alueella hyvin runsaana lentävät *Haematopota*-suvun suppupaarmat olivat ohi kaartaessaan kiusallisen samanoloisia, vaikka kokoelmassa verrattuna suppupaarmat ovat selvästi *L. vittatus*-kukkakärpistä pienempiä.

- 1 ex Finland, *Al*: Finström, Husö (670:310), 01.07.2016, Iiro Kakko leg., Antti Haarto det., Jere Kahanpää conf. In coll. Kakko.
- 2 exx Finland, *Al*: Finström, Bergö-Husö (6706:3104), 2.7.2016, J. Kahanpää leg. & det. In MZH [<http://id.luomus.fi/GV.42902>] & coll. Kahanpää.

Levinneisyys

L. vittatus on laajalle levinnyt, mutta ainakin Pohjois-Euroopassa varsin paikoittainen kukkakärpänen. Lähes koko Euroopan lisäksi laji tunnetaan Keski-Aasiasta, Siperian eteläosista ja Venäjän kaukoidästä (Peck 1988, Bartsch ym. 2009). Ruotsista tunnetaan kymmenkunta löytöä ja Tanskasta saman verran (Bartsch ym. 2009). Bartsch ym. (2009) pitävät ainakin osaa ruotsalaisista havainnoista etelästä tulleina harhailijoina. Ruotsissa *L. vittatus* on aikaisemmin arvioitu vaarantuneeksi (VU), mutta vuoden 2015 luokka on LC (Cederberg ym. 2009, Sandström 2015). Tanskassa luokka on edelleen VU (Bygebjerg 2004).

Lajin löytymistä Suomessa pidettiin mahdollisena, mutta epätodennäköisenä, ja moni kukkakärpäsharrastaja onkin satunnaisesti haavinut ruovikoita mm. *Lejops* mielessään.

Määrittäminen

Pyydytettynä *Lejops vittatus* on helppo tuntea takaruumiin kuvioinnista; jaokkeissa 2–4 on kussakin kaksi pitkänomaista täplää, jotka voivat sulautua pitkittäisjuoviksi (kts. kuva 1). Muilla Euroopan samantapaisilla kukkakärpäksillä (lähinnä *Anasimyia*-suku) takaruumiin jaokkeiden vaaleat kuviot ovat poikittaisia kaaritäpliä tai koukkumaisia täpliä.

L. vittatus on sukunsa ainoa edustaja Palearktisella alueella (Peck 1988). Jotkut tutkijat, esimerkiksi Miranda et al. 2013, käyttävät laajempaa tulkintaa *Lejops*-suvulle ja laskevat mm. *Anasimyia*- ja *Arctosyrphus*-suvut *Lejops*-suvun alasuvuiksi.

Biologia

Ruotsissa laji yhdistetään merikaislaan (*Schoenoplectus maritimus*), mutta mahdollisesti myös järviruokoon (*Phragmites*) ja osmankäämiin (*Typha*) (Bartsch ym. 2009). Toukka elää re-

Kuva 2. *Lejops vittatus* löytöpaikka Ahvenanmaalla. Etualalla laidunuksesta palautuvaa merenrantaa, taustalla järviruokoa. Kuvassa A. Haarto (vas.) ja I. Kakko. The Finnish *Lejops vittatus* locality, with Antti Haarto (left) and Iiro Kakko looking for additional specimens. Dense reedbeds in the background mark the edge of the grazed area.

hevissä rantavesissä (Waitzbauer 1976, Rotheray 1994). Bartsch ym. (2009) mukaan toukka elää pienenä vedessä kelluvan kasvillisuuden joukossa, mutta siirtyy viimeisessä toukkavaiheessa matalassa vedessä pohjalla maatuviin kasvosien joukkoon. Alankomaissa *L. vittatus* katsotaan harvinaiseksi, mutta ei taantuneeksi lajiksi, joka elää vuorovedeltä suojatuilla murtovesialueilla merikaislan ja järviruon joukossa (Reemer ym. 2009).

Kiitokset

Kiitämme Husön biologista asemaa luvasta kerätä kärpäsiä aseman mailla sekä Dipteratyöryhmää Ahvenanmaan retken osittaisesta rahoittamisesta.

Kirjallisuus

- Backlund, C. (1992). Primärproduktion i ett åländskt skärgårdsområde. (Primary production in an archipelago gradient on the Åland Islands). - Forskningsrapporter Från Husö Biologiska Station 80: 1–18.
- Bartsch, H., Binkiewicz, E., Klintbjer, et al. (2009). Nationalnyckeln till Sveriges flora och fauna. Tvåvingar: Blomflugor. Diptera: Syrphidae: Eristalinae & Microdontinae. - Art databanken, Uppsala. 478 s.
- Bygebjerg, R. (2004). Kogleaks-damsvirreflue *Lejops vittata* (Meigen, 1822). - In: Wind, P. & Pihl, S. (Eds.): The Danish Red List. The National Environmental Research Institute, Aarhus University [2004] redlist.dmu.dk
- Cederberg, B., Bartsch, H., Bjelke, U., et al. (2010). Tvåvingar–Flies, Diptera. - In: U. Gärdenfors (Ed.), Rödlistade arter i Sverige 2010, s. 393–409. ArtDatabanken SLU, Uppsala.
- Miranda, G. F. G., Young, A. D., Locke, M. M., et al. (2013). Key to the Genera of Nearctic Syrphidae. - Canadian Journal of Arthropod Identification 23: 1–351.

- Peck, L. V. (1988). Family Syrphidae. - In: Á. Soós & L. Papp (Eds.), Catalogue of Palaearctic Diptera. Volume 8. Syrphidae – Conopidae, 11–230. Akademiai Kiadó, Budapest & Elsevier, Amsterdam. 363 s.
- Reemer, M., Renema, W., van Steenis, W., et al. (2009). De Nederlandse zweefvliegen (Diptera: Syrphidae). - Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis & KNNV Uitgeverij, Utrecht. 442 s.
- Rotheray, G. E. (1994). Colour Guide to Hoverfly Larvae (Diptera, Syrphidae). - Dipterists Digest (2nd Series) 1(2): 1–156.
- Sandström, J. (2015). Rödlista över tvåvingar Diptera. - In ArtDatabanken: Rödlista 2015: 113–118. ArtDatabanken SLU, Uppsala. 209 s.
- Waitzbauer, W. (1976). Die Insektenfauna männlicher Blütenstand von Typha angustifolia. - Zoologischer Anzeiger (Jena) 196: 9–15.

**NCG:n vuosikokous 2018 Parikkalan Särkisalmella (7.)8.–10.6
Oronmyllyn loma- ja kurssikeskuksessa**

Kokous pidetään Oronmyllyn loma- ja kurssikeskuksessa 8.–10. kesäkuuta 2018, mutta voit tulla jo torstaina 7. päivä.

Kokoukseen voi ilmoittautua sähköpostiosoitteeseen toimisto@oronmylly.fi. Pistäkää kopio ilmoittautumisesta myös osoitteeseen tom.clayhills@parnet.fi. Ilmoittautumisen yhteydessä laita asiakenttään koodi NCG 2018. Ilmoita kenen kanssa jaat huoneen ja tarvitsetko liinavaatesetin. Ilmoita myös saapumis- ja poistumisaikasi kurssikeskukseseen. Täysihoitomaksu peritään sisäänkirjautumisen yhteydessä.

Hinta kahden hengen huoneessa kolmelta yöltä on 200 €/hlö ja kahdelta yöltä 150 €. Talon liinavaatesetistä velotetaan 5 €/hlö. Hinnat ovat täysihoitohintoja joihin sisältyy majoitus, aamiainen, yksi lämmin ateria päivässä (päivällinen), lounasretkievää + kahvi/tee, iltapala sekä rantasaunojen käyttömahdollisuus. Majoitus yhden hengen huoneessa maksaa 240 €/3 yötä tai 170 €/2 yötä. Vain vuosikokoukseen osallistuville, jotka eivät majoitu, vuosikokousillallinen maksaa 14 €.

Tietoja kurssikeskuksesta ja ajo-ohjeet sinne löydät linkistä: <https://www.oronmylly.fi/fi/etusivu>

Nähdään kesällä Parikkalassa! — NCG:n varapuheenjohtaja Tom Clayhills